

2013: Ekonomika a kvalita života

**Drahomíra Dubská
Lukáš Kučera**

Tisková konference, 28. srpna 2014, Praha

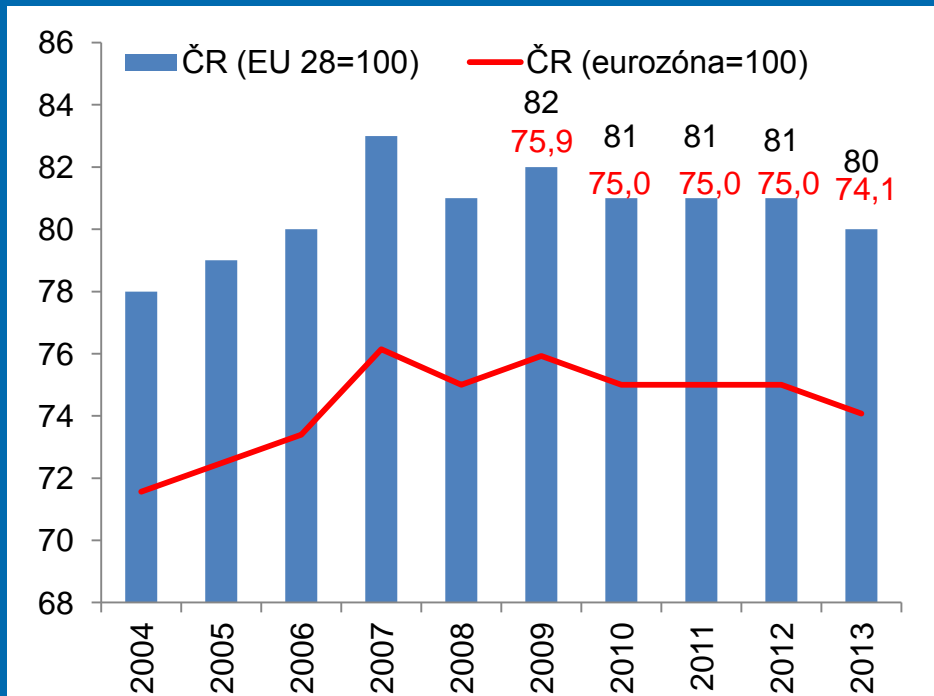
Ztráta reálné konvergence

ČR se přestala blížit k průměrné úrovni EU, od roku 2010 diverguje...

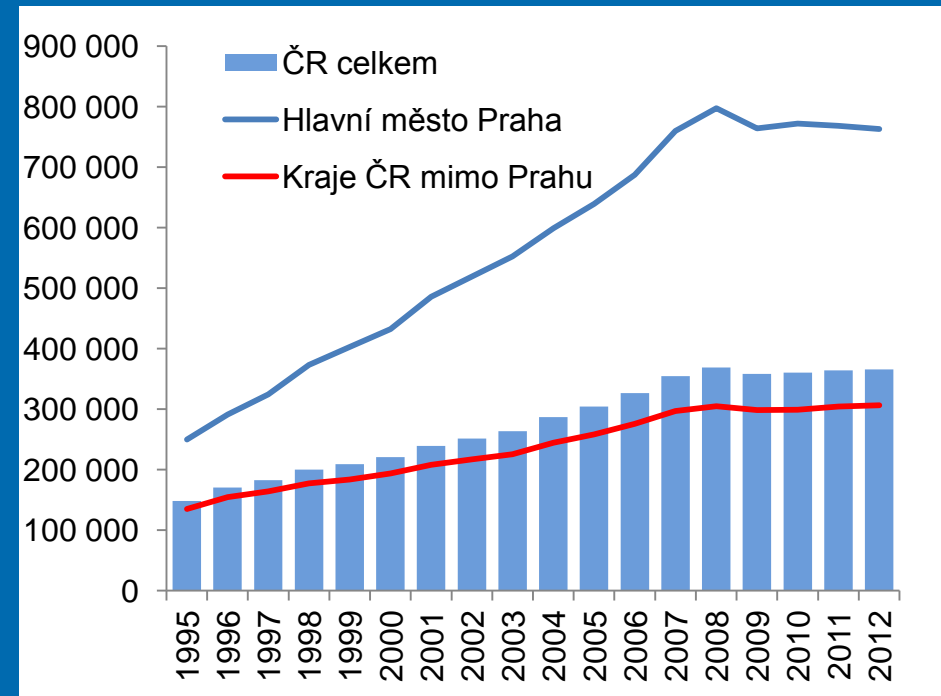
V roce 2013 HDP ČR /obyv. v PPS 80 % průměru EU 28 proti 77 % v roce 2003 (Slovensko 76 % proti 55 % v roce 2003) – 17. pozice stejně jako v roce 2012 (18. pozice v letech 2009-2011)

Kraje 2012: PHA 168,9 %, JM 76,6 %, PLZ 72,2 %...OL 63 %, LB 62,8 %, KVK 57,2 %

HDP na obyvatele v PPS, zdroj Eurostat

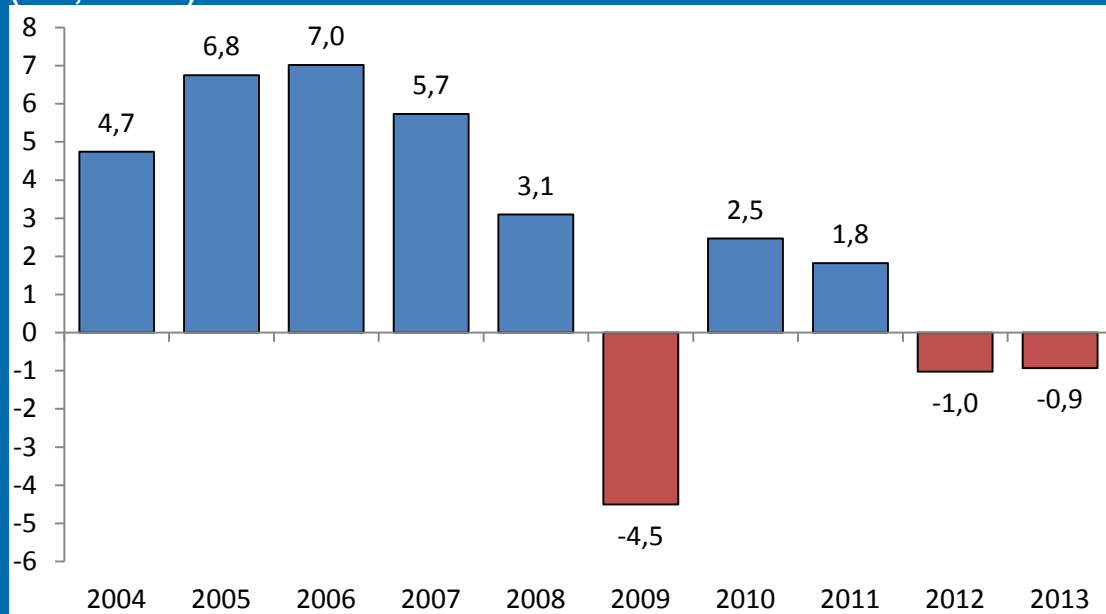

HDP na obyvatele v korunách PPS, zdroj ČSÚ

Hrubý domácí produkt

Meziroční změna HDP v ČR
(v %, reálně)

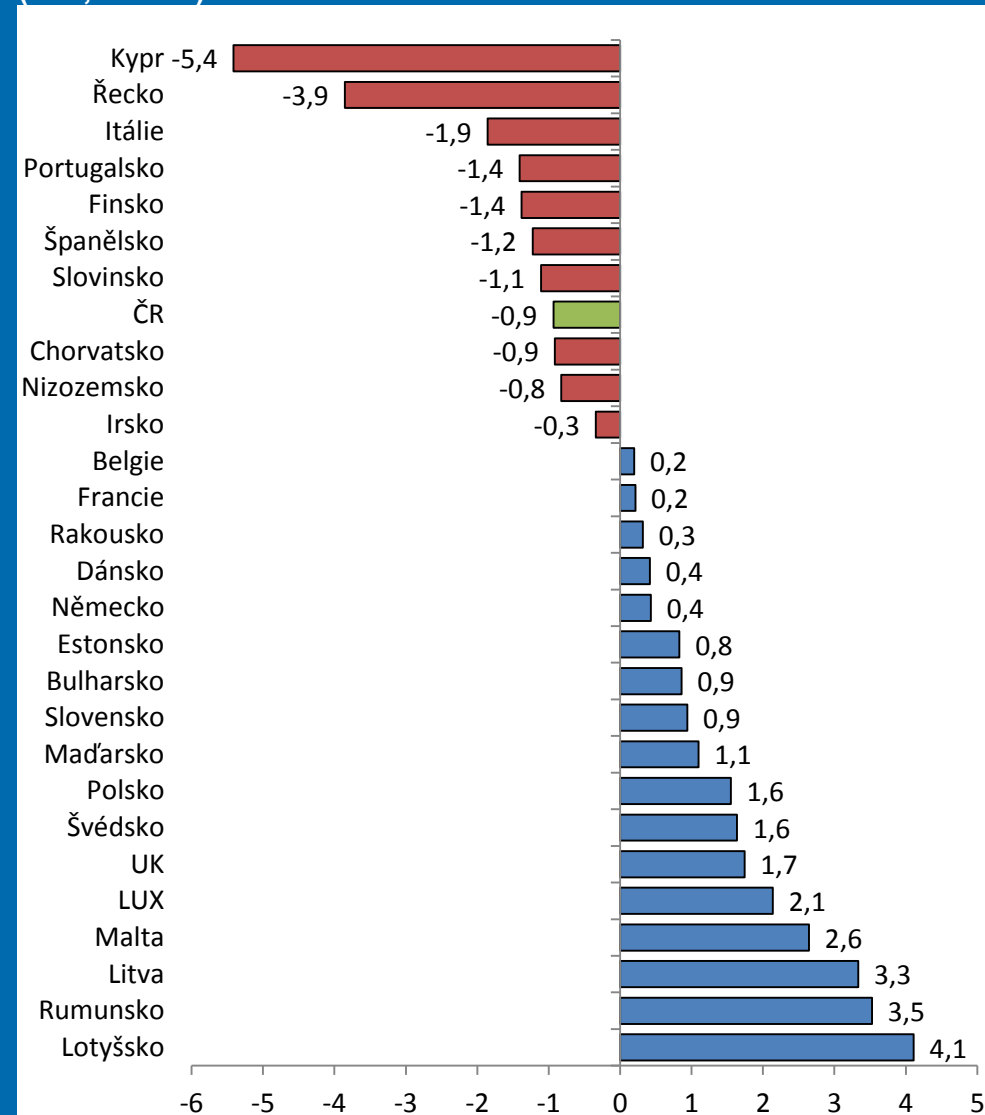

Hlavní složky poptávky v roce 2013 (ČR)

v %, reálně

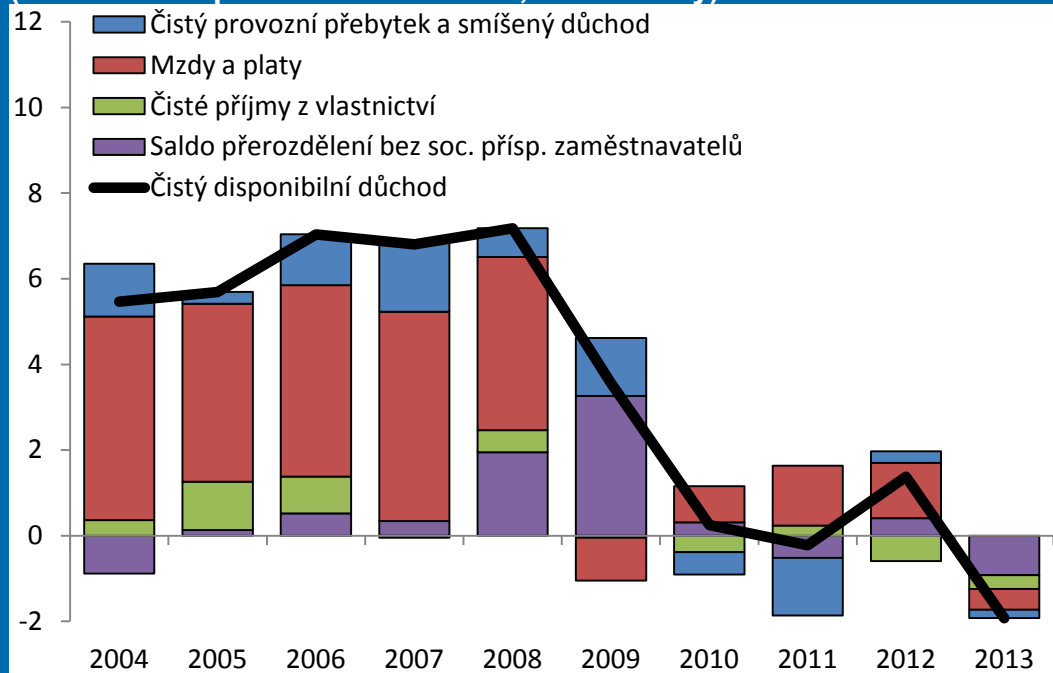
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	+0,1 %
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	+1,6 %
Tvorba hrubého fixního kapitálu	-3,5 %
Vývoz	+0,2 %
Dovoz	+0,6 %

Meziroční změna HDP v roce 2013 v zemích EU28
(v %, reálně)

Příjmy a spotřeba domácností

Příspěvky ke změně čistého disponibilního důchodu (meziročně v procentních bodech, běžné ceny)

Změna čistého disponibilního důchodu 2013/2012 (v mld. korun, běžné ceny) **-39,0**

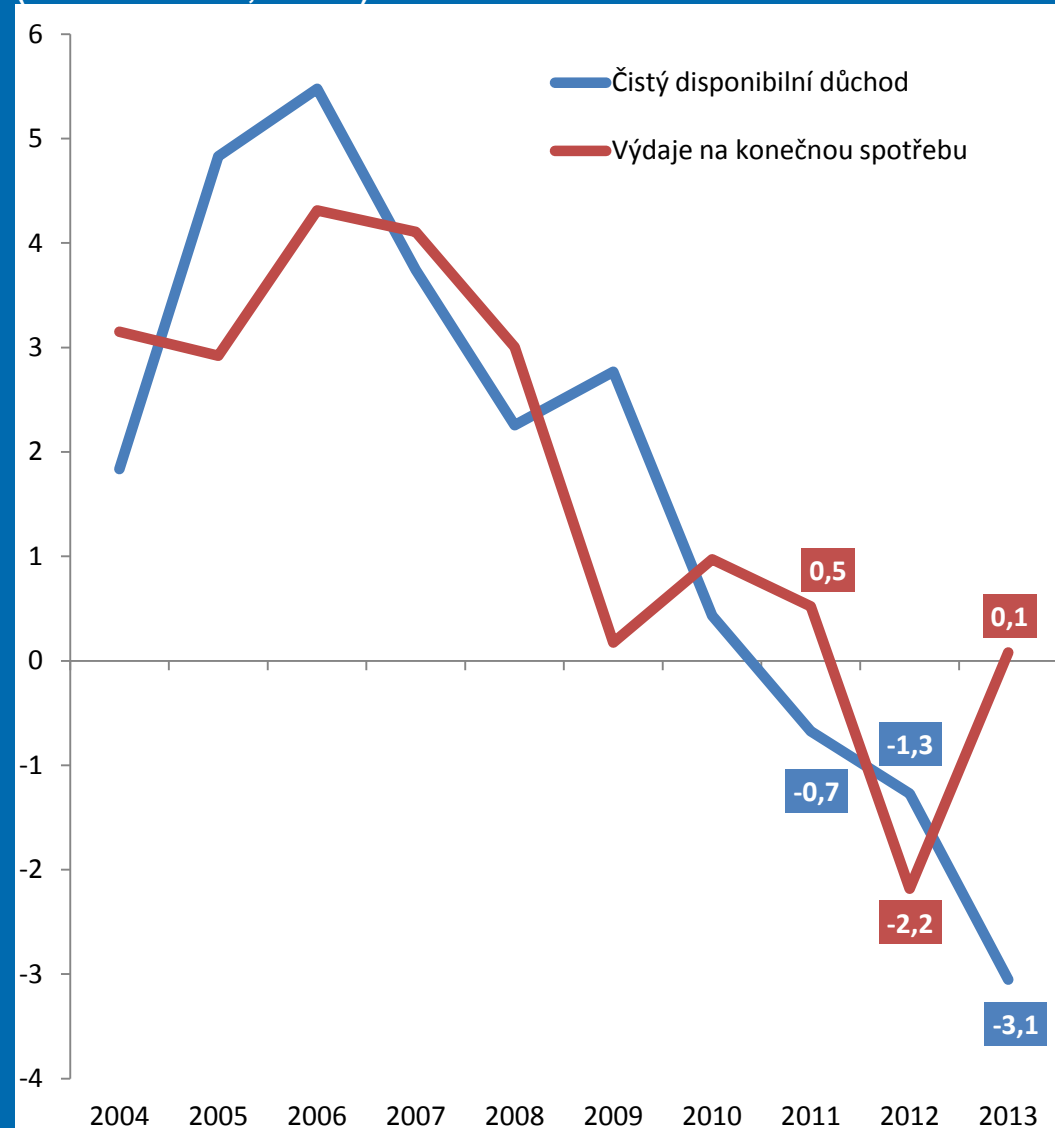
Čistý provozní přebytek a smíšený důchod **-4,0**

Mzdy a platy **-9,8**

Čisté příjmy z vlastnictví **-6,5**

Saldo přerozdělení bez sociálních příspěvků zaměstnavatelů **-18,6**

Čistý disponibilní důchod a výdaje na konečnou spotřebu (meziročně v %, reálně)

Zahraníční obchod

2013 – rekordní přebytek zahraničního obchodu v běžných cenách ...

... v důsledku příznivého vývoj cen v zahraničním obchodě ...

Ceny vývozu +1,6 %

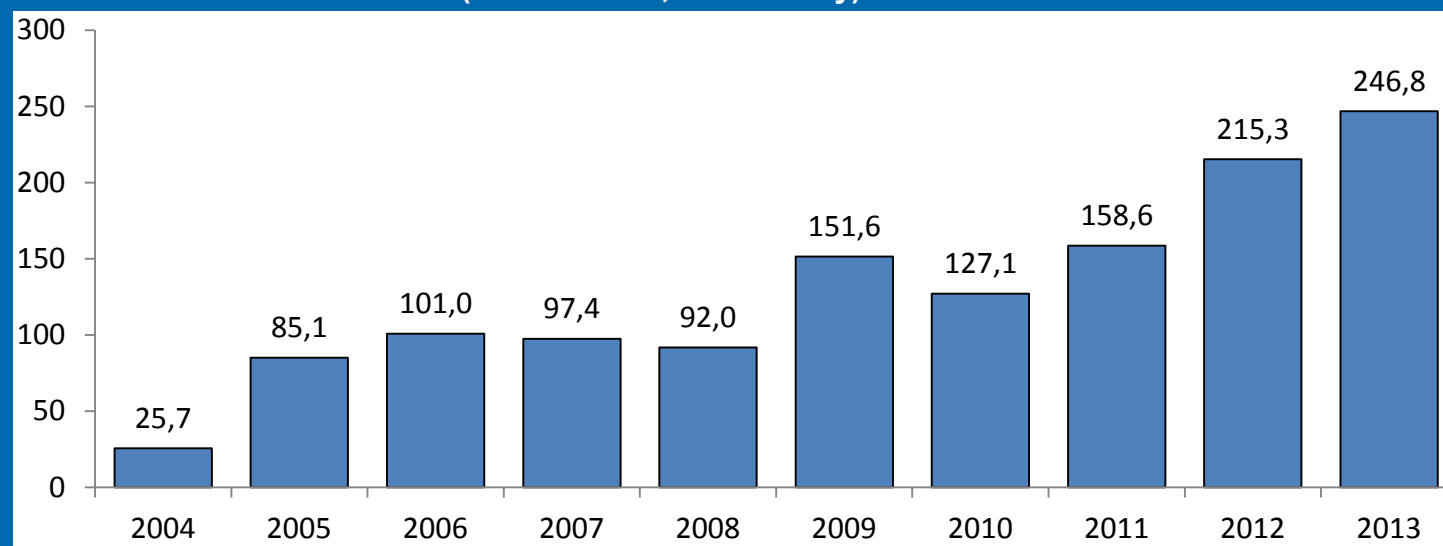
Ceny dovozu +0,1 %

=> zlepšení směnných relací

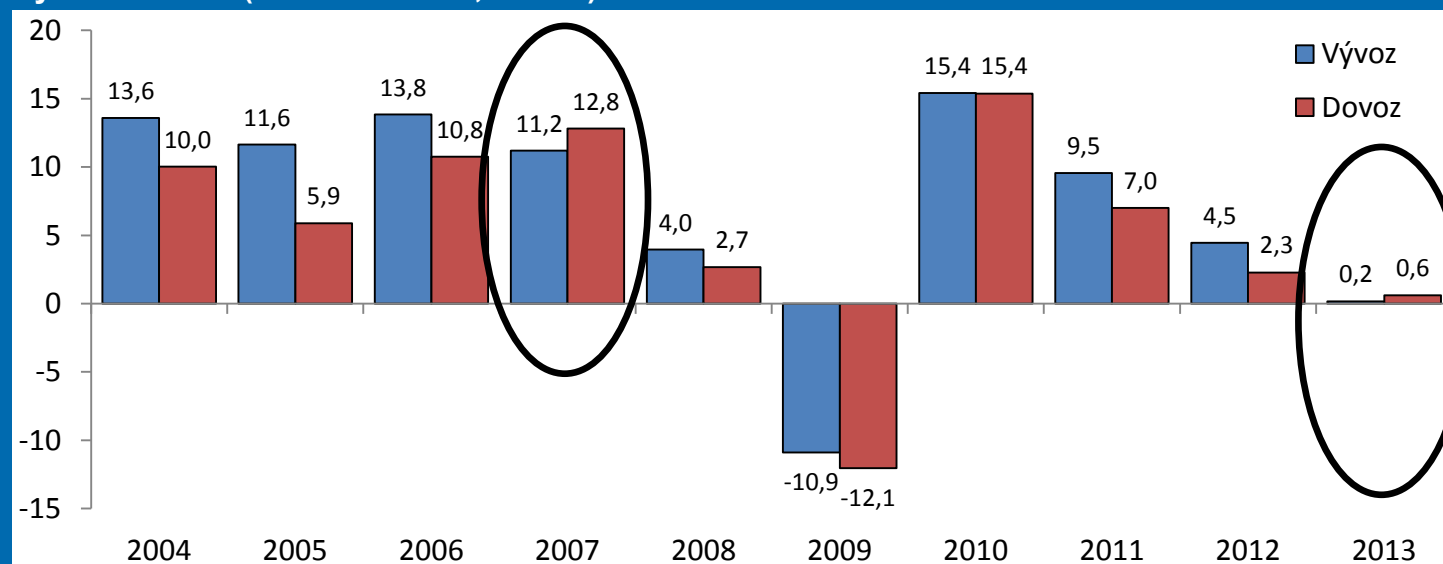
...avšak reálně se výsledek zahraničního obchodu zhoršil ...

...k tomu došlo naposledy v roce 2007

Saldo zahraničního obchodu (v mld. korun, běžné ceny)

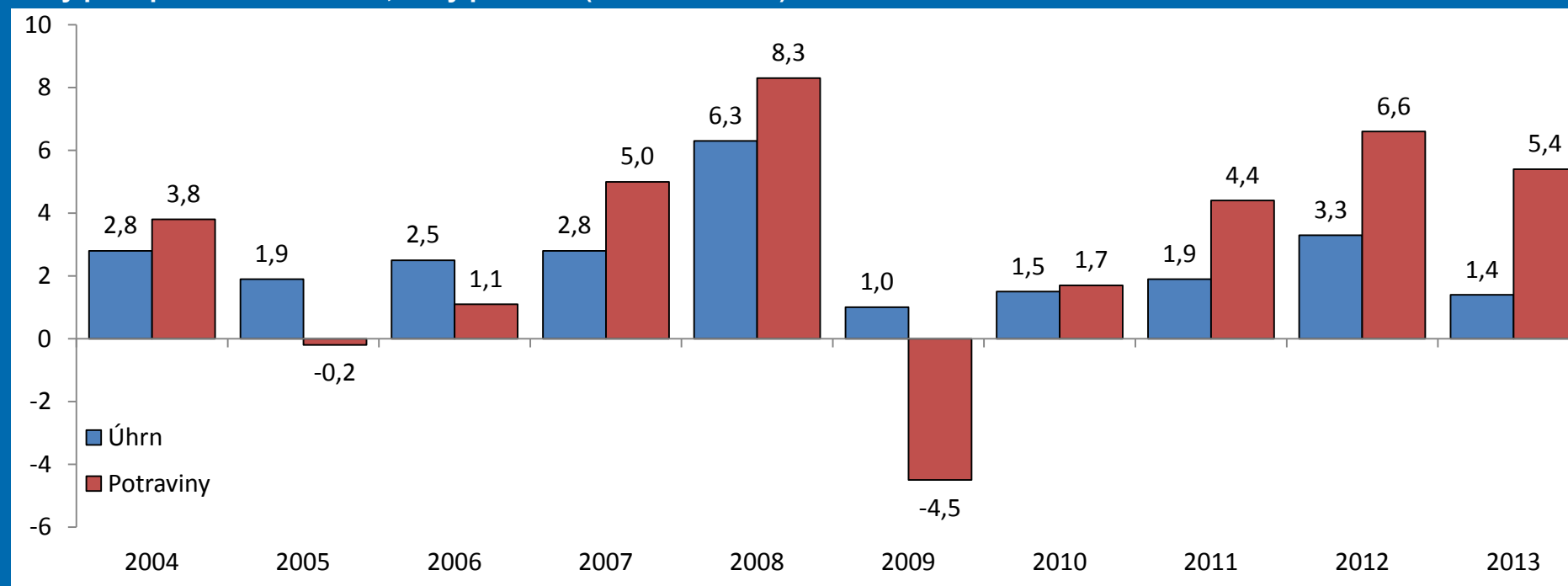

Vývoz a dovoz (meziročně v %, reálně)

Ceny potravin

Ceny pro spotřebitele celkem, ceny potravin (meziročně v %)

Ceny jednotlivých druhů potravin v roce 2013 (meziročně v %)

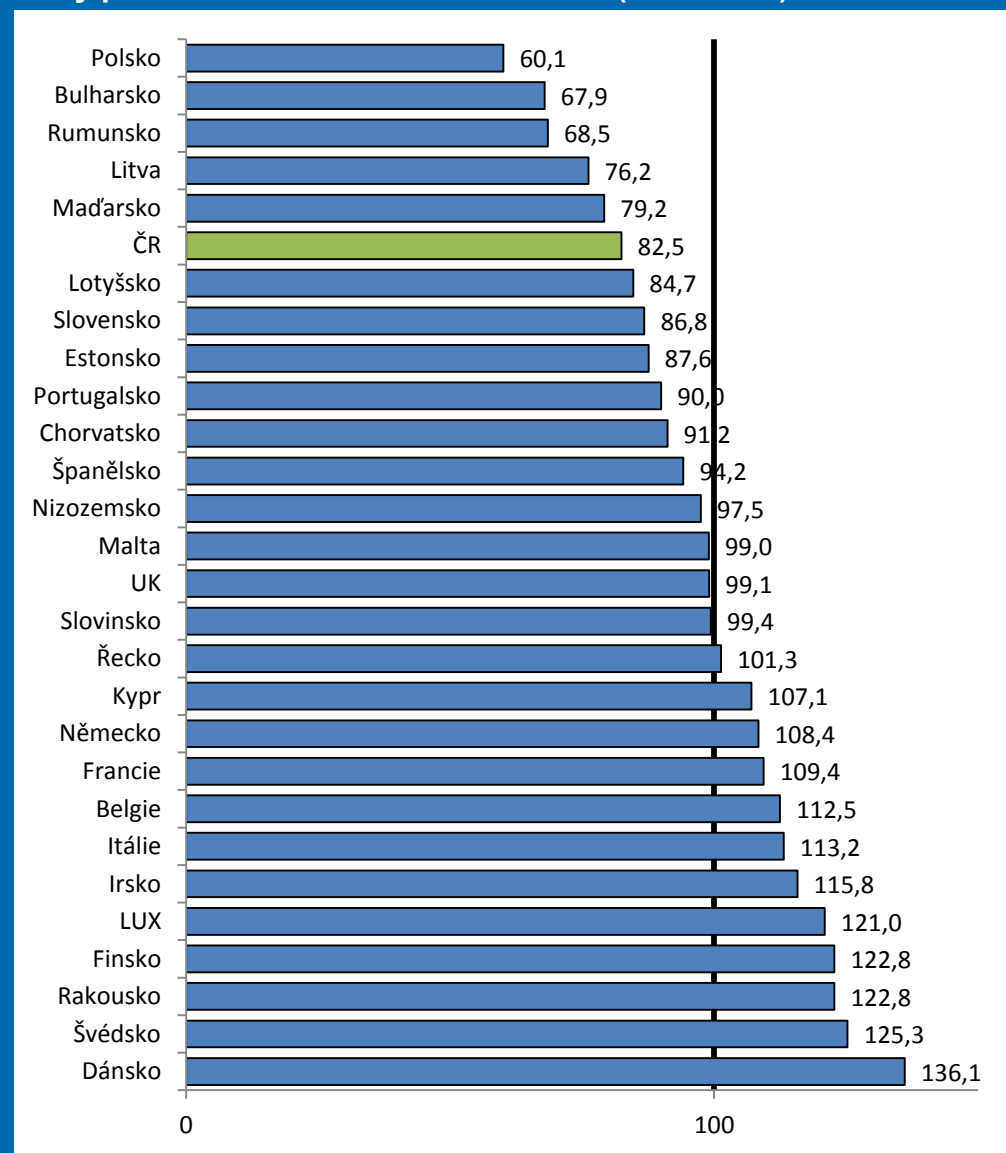
Pekárenské výrobky; obiloviny	+2,0 %	Ovoce	+5,8 %
Maso	+4,8 %	Zelenina	+21,0 %
Ryby	+6,8 %	Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky	+1,1 %
Mléko, sýry a vejce	+2,1 %		
Oleje a tuky	+5,0 %	Ostatní potravinářské výrobky	+4,0 %

Ceny potravin – srovnání s EU

Ceny potravin v ČR (EU28=100)

	2003	2013
Potraviny celkem	60,2	82,5
z toho:		
Pekárenské výrobky; obiloviny	50,3	72,4
Maso	56,2	72,2
Ryby	62,5	102,6
Mléko, sýry a vejce	64,9	91,0
Oleje a tuky	79,4	100,7
Ovoce, zelenina, brambory	64,1	87,7
Ostatní potraviny	68,2	94,7

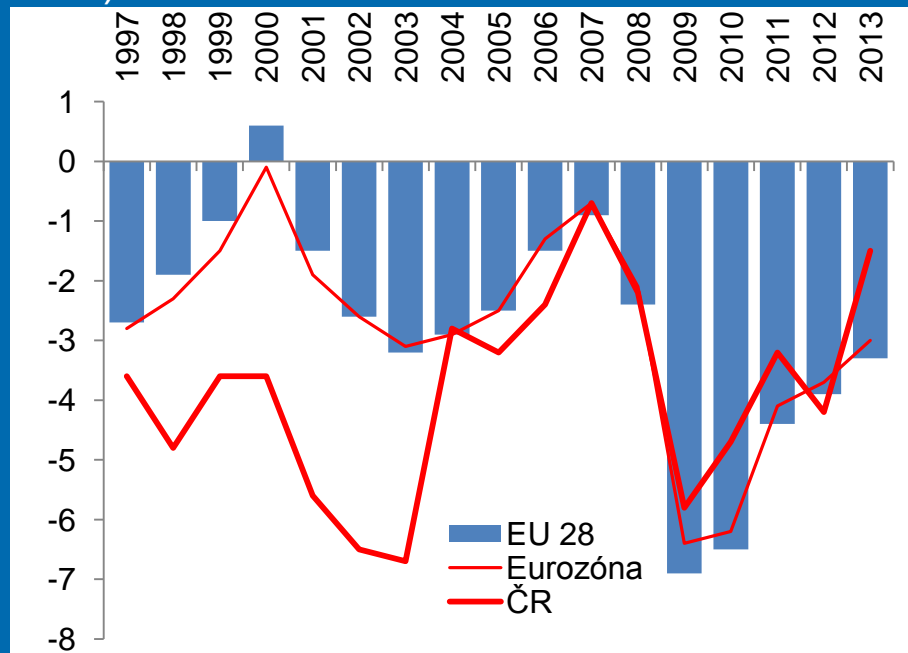
Ceny potravin v zemích EU v roce 2013 (EU28=100)

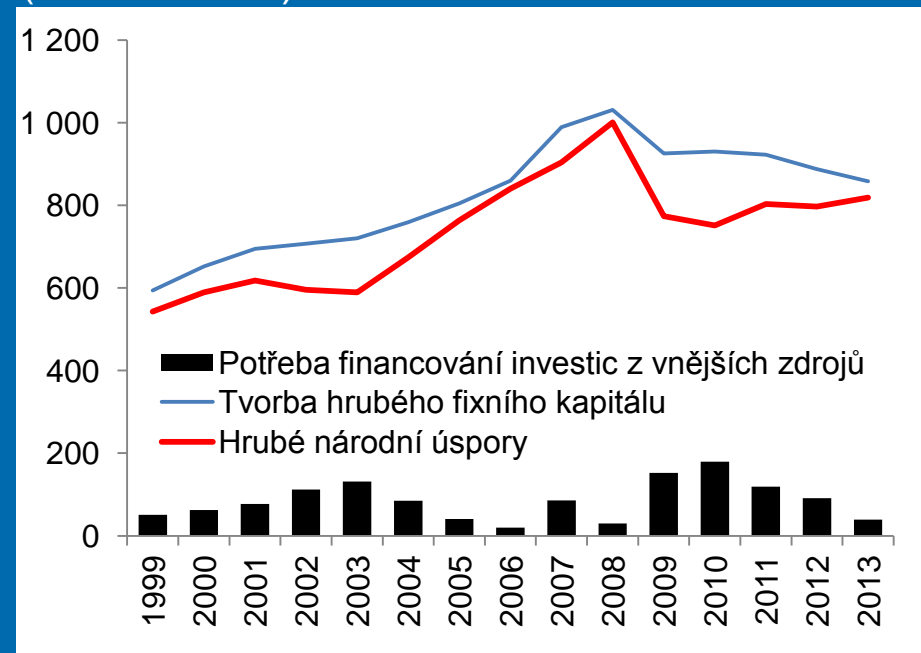
Nerovnováhy v ekonomice

- **Deficit vládního sektoru** se v roce 2013 **výrazně zlepšil** na 1,5 % HDP, zadluženost dokonce nepatrně klesla (na 46 % z 46,2 % nom. HDP)
- **Vnější nerovnováha** zůstala fakticky **beze změny** (deficit běžného účtu platební bilance **1,4 % HDP**, což je však v žebříčku EU méně příznivá pozice)
- **Potřeba financování investic z vnějších zdrojů** i za recese v roce 2013 (ve výši 39 mld. korun, v roce 2012 ve výši 91 mld. korun)

Schodek vládního sektoru (v % nominálního HDP)

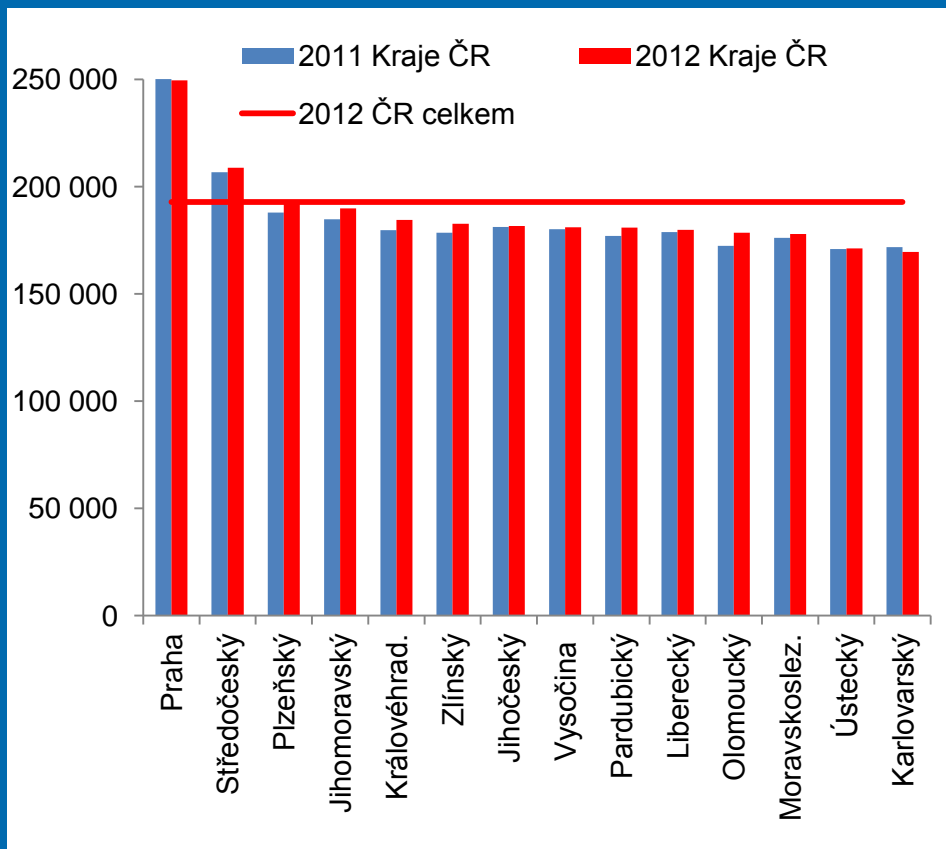
Potřeba financování investic z vnějších zdrojů (v mld. korun)

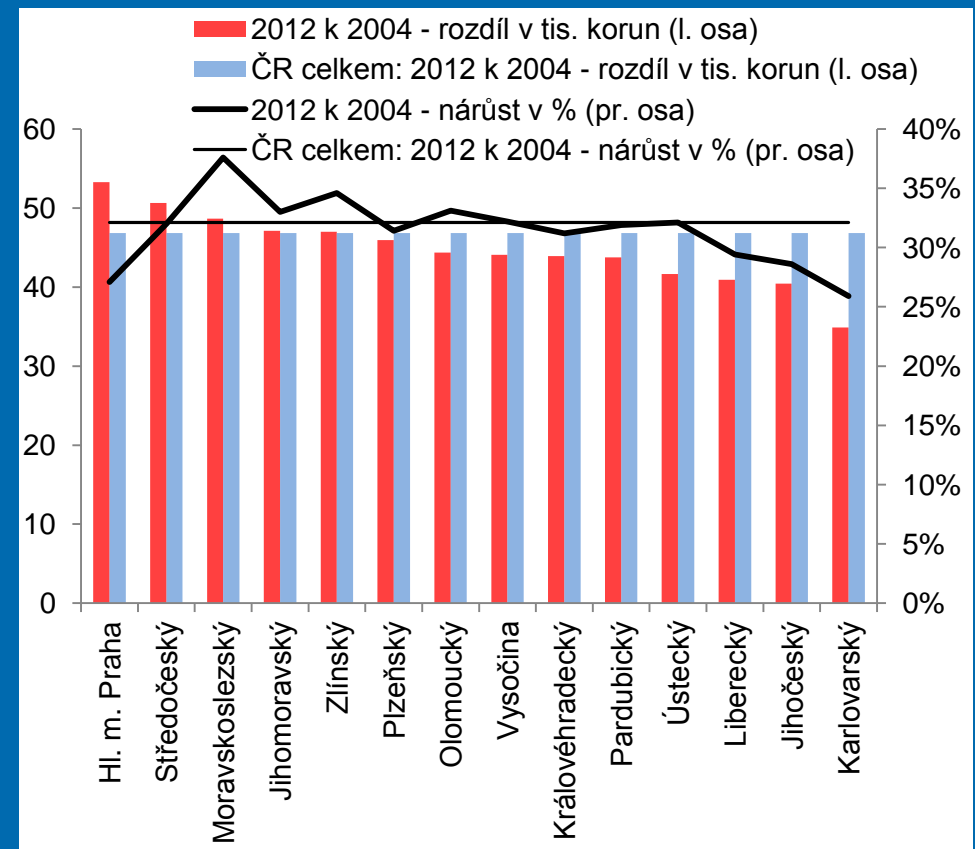
Kvalita života – vybrané faktory

Životní hodnoty většiny lidí (zdraví, práce, bydlení, bezpečnost, vzdělání, volnočasové aktivity, aj.) - příjmy jako potenciál materiální kvality života

Příjmy na člena domácnosti (čistý disp. důchod) podle regionů ČR v roce 2012 (v korunách)

Nárůst ČDD na člena domácnosti (2012 proti 2004, v tis. korun, resp. v %)

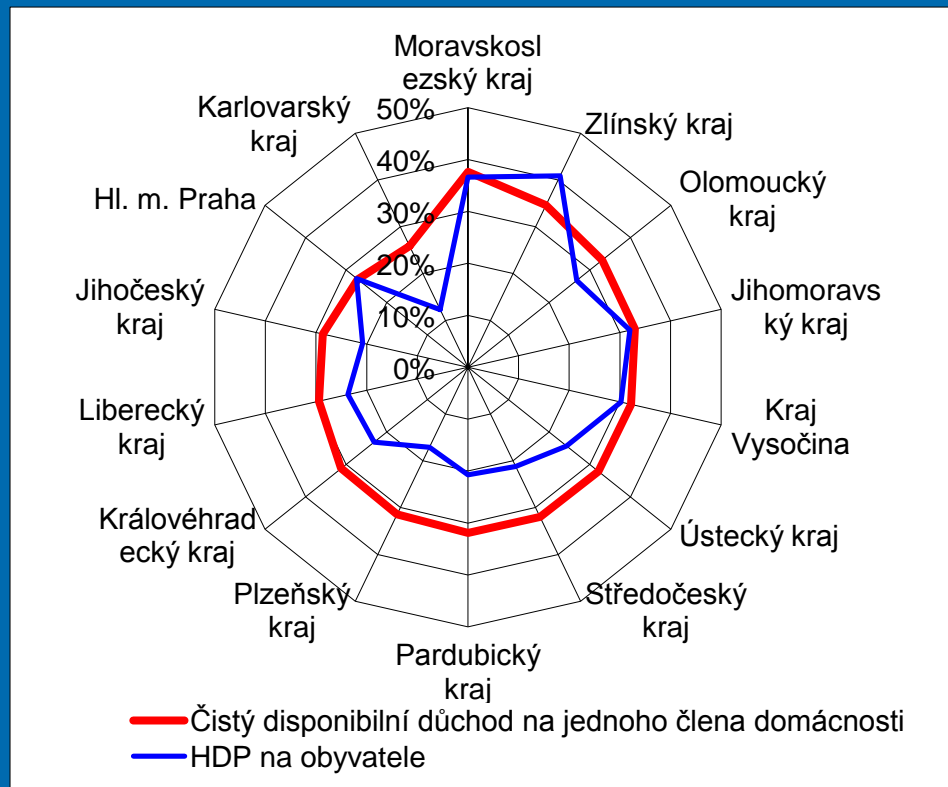

Kvalita života – příjmy a riziko chudoby

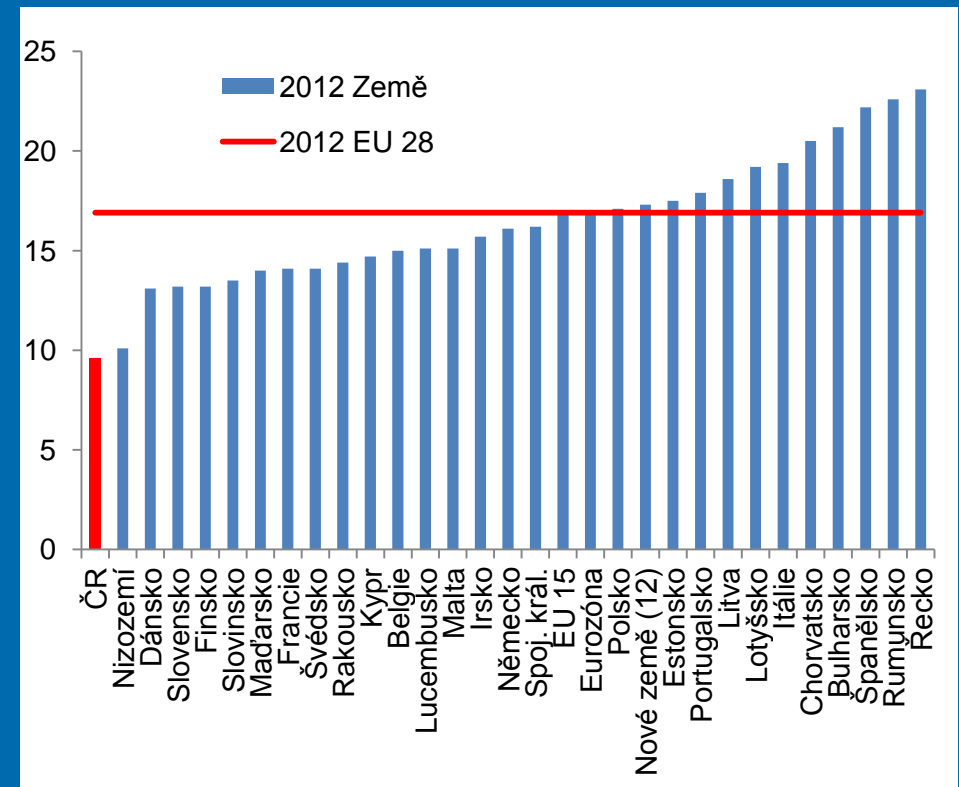
Přírůstek disponibilních příjmů na člena domácnosti v krajích vyšší než přírůstek HDP na obyvatele (kromě Zlínského kraje)

Ohroženost příjmovou chudobou zůstává nejnižší v EU (8,6 % v roce 2013, 9,6 % v roce 2012)

Přírůstky ČDD na člena domácnosti a HDP na obyvatele (2012 proti 2001, v % graf 60)

Riziko příjmové chudoby (podíl obyvatel v % celkové populace země)

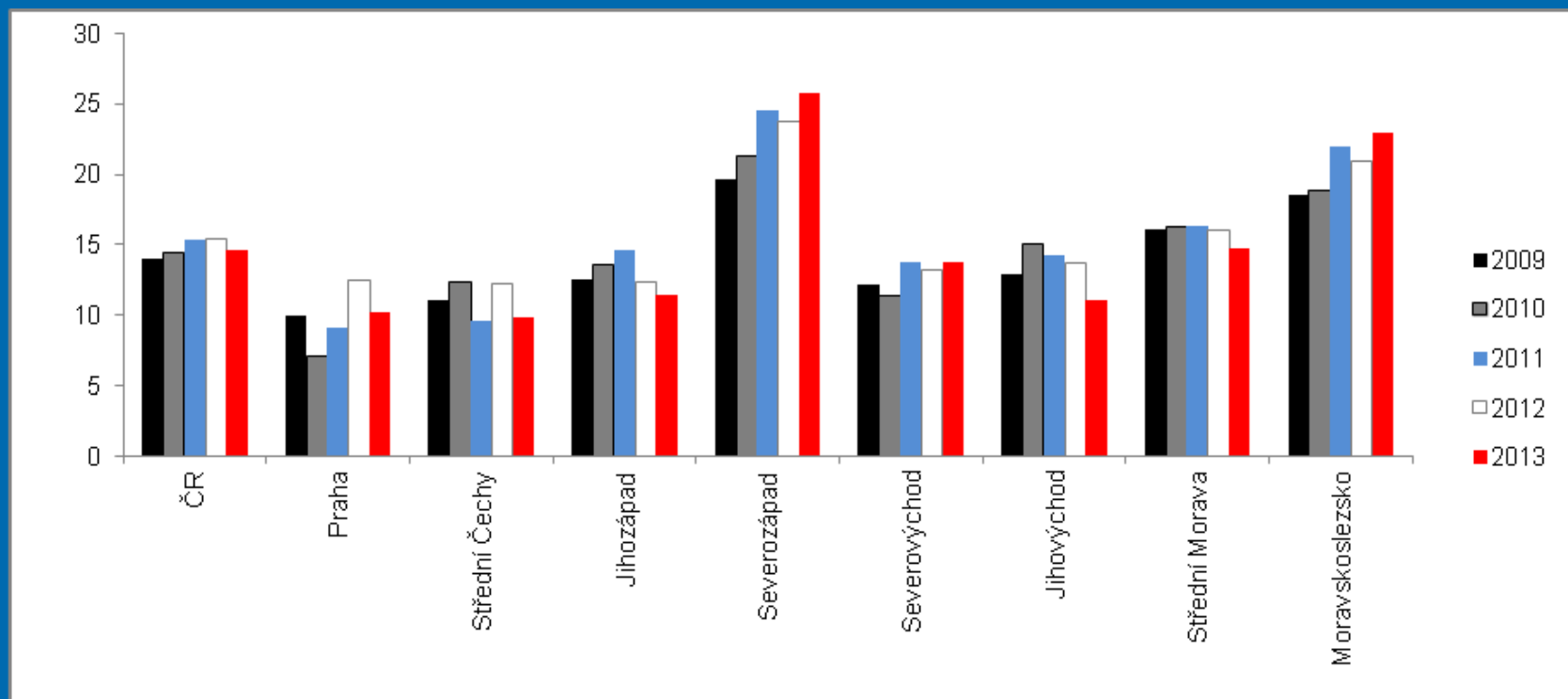

Kvalita života – ohroženost chudobou v regionech

V roce 2013 stoupl proti roku 2012 riziko ohroženosti chudobou nebo sociálním vyloučením ve třech regionech ČR (NUTS 2)

– přitom na Severozápadě a Moravskoslezsku toto riziko dlouhodobě nejvyšší a roste (SZ 25,8 % z 19,6 % v roce 2009, MS 22,9 proti 18,6 %, ČR celkem 14,6 % proti 14,0 % v roce 2009)

Podíly obyvatelstva v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení (v % populace regionu)

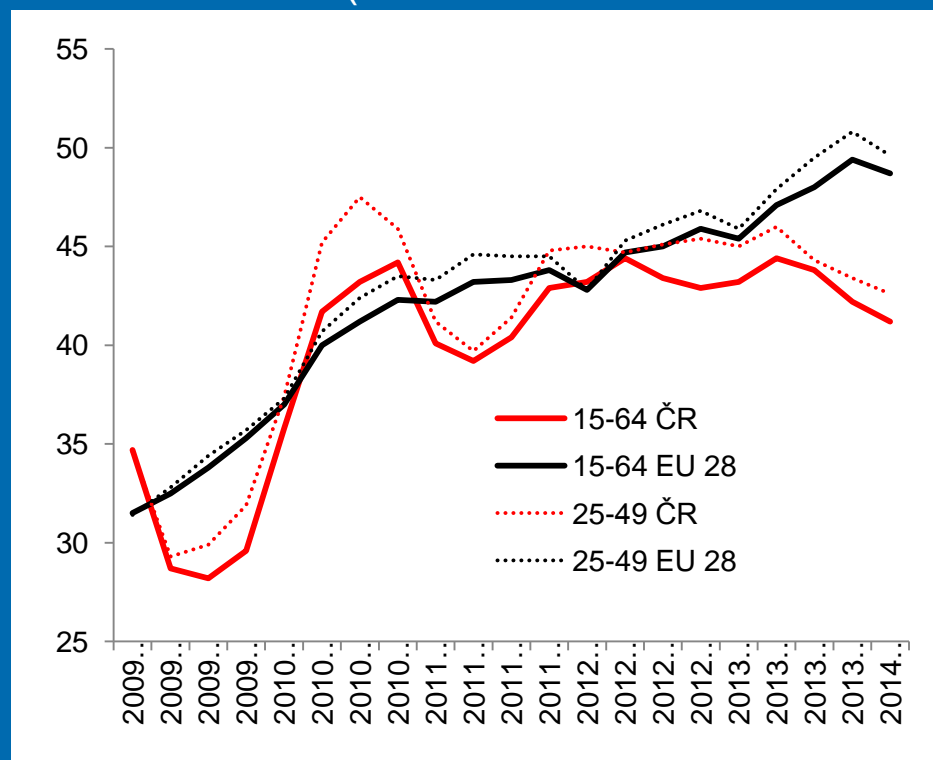

Kvalita života – práce jako životní hodnota

V ČR 6. nejnižší míra nezaměstnanosti v EU podle průměru let 2011-2013 s 6,9 % (Rakousko 4,5 %, Španělsko 24,1 %) i v roce 2013 se 7,0 % (Rakousko 4,9 %, Řecko 27,5 %)

- Dlouhodobá nezaměstnanost v ČR
- u lidí ve věku 15-64 let od poloviny roku 2012 v trendu klesala až na 42,2 % z počtu celkově nezaměstnaných ve 4q2013,
- v EU 28 ale dále rostla (na 49,4 %)
- V ČR ale klesala i dlouhodobá nezaměstnanost lidí ve věku 25-49 let (43,4 % z celkově nezaměstnaných proti 50,8 % v EU)

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v % celkové nezam. (lidé ve věku 15-64 a 25-49 let

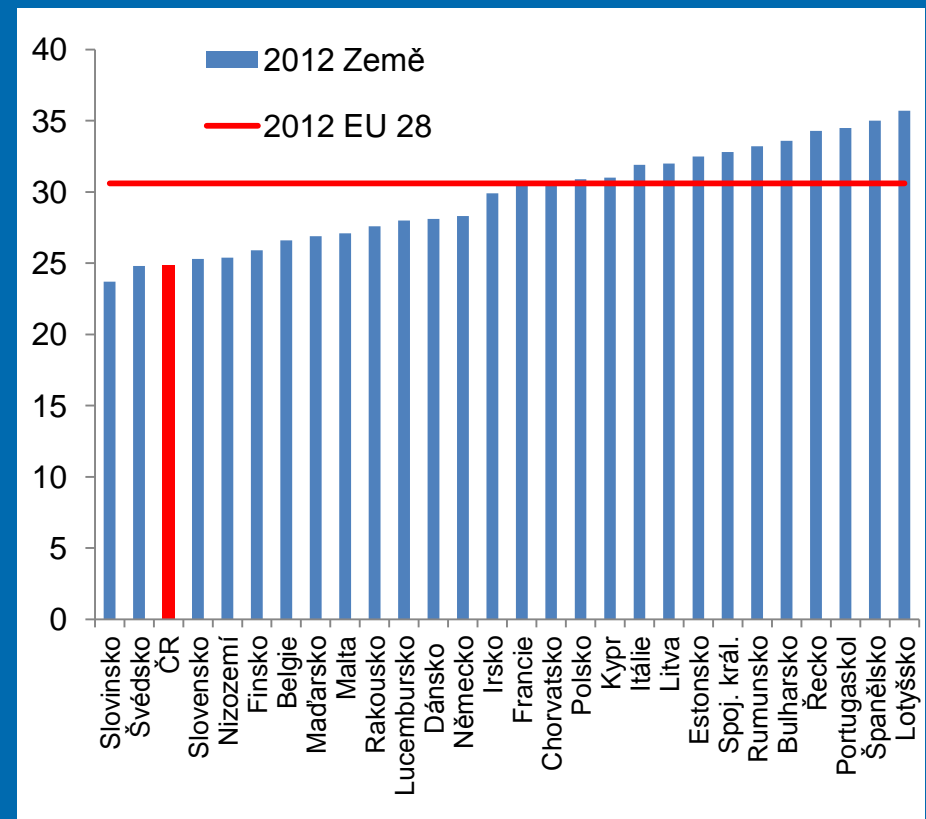
* Sezónně neočištěno

Kvalita života – příjmová nerovnost

Českou republiku charakterizuje **velmi nízká příjmová nerovnost**

- Podle tzv. podle Gini koeficientu* je ČR zemí, kde jsou rozdíly v příjmech lidí relativně velmi nízké (hodnota 24,9 v roce 2012 je stejná jako např. v Japonsku; EU 28 30,6, Německo 28,3, Lotyšsko 35,7, USA 46,6, Mexiko 54,6, Namíbie 70,7...)
- V rámci celé Evropy se nižší příjmovou nerovností než ČR vyznačuje podle Gini koeficientu ještě Norsko (22,6) a Island (24,0)

Pořadí zemí EU v příjmové nerovnosti podle tzv. Gini koeficientu* v roce 2012

* 0=naprostá rovnost (hypoteticky „všichni berou stejně“), 100=naprostá nerovnost (hypoteticky „veškeré příjmy má jeden člověk“)

Kvalita života – příjmová nerovnost

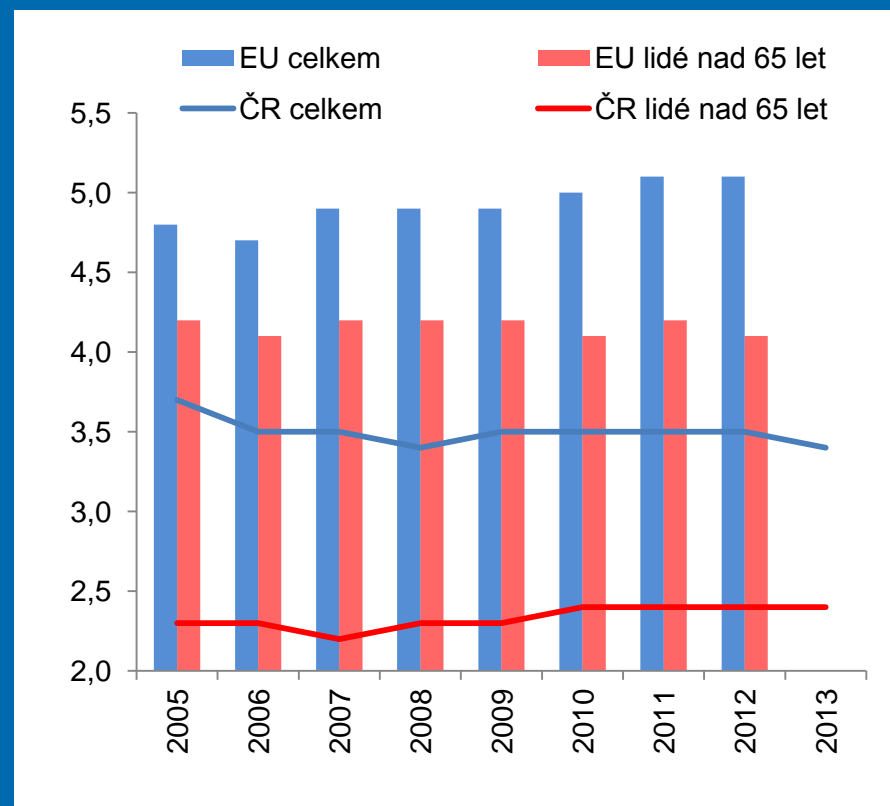
- Také **nerovnost podle poměru pětiny lidí s nejvyššími příjmy a pětiny lidí s nejnižšími příjmy** (tzv. kvintilové rozdělení) vykresluje ČR jako zemi s velmi nízkou příjmovou nerovností – 2. nejnižší v EU

Vysoká příjmová rovnost je v ČR především u lidí ve věku nad 65 let (podle tzv. kvintilového poměru) a od roku 2005 (2,3) se prakticky nemění (2,4 v roce 2013)

Velmi malé změny jsou patrné i v datech za všechny věkové skupiny, kde se příjmová nerovnost dále zmenšuje (3,7 v roce 2005, 3,4 v roce 2013)

Největší nerovnost na jihu Evropy (Špan. 7,2, Řecko 6,6, ČR 3,5 v roce 2012)

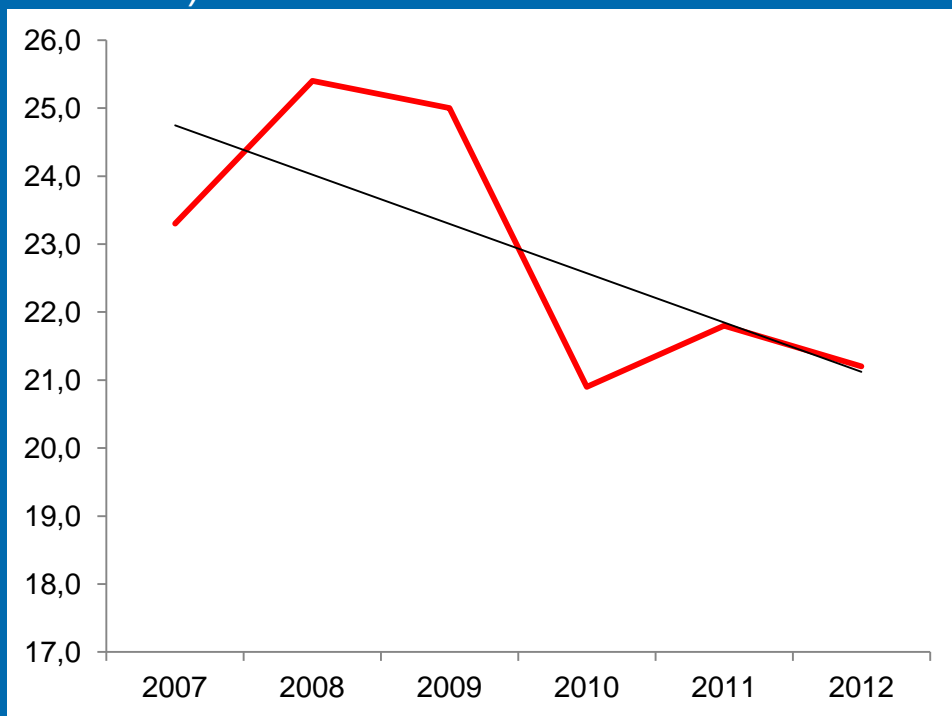
Příjmová nerovnost (tzv. kvintilový poměr S80/S20)

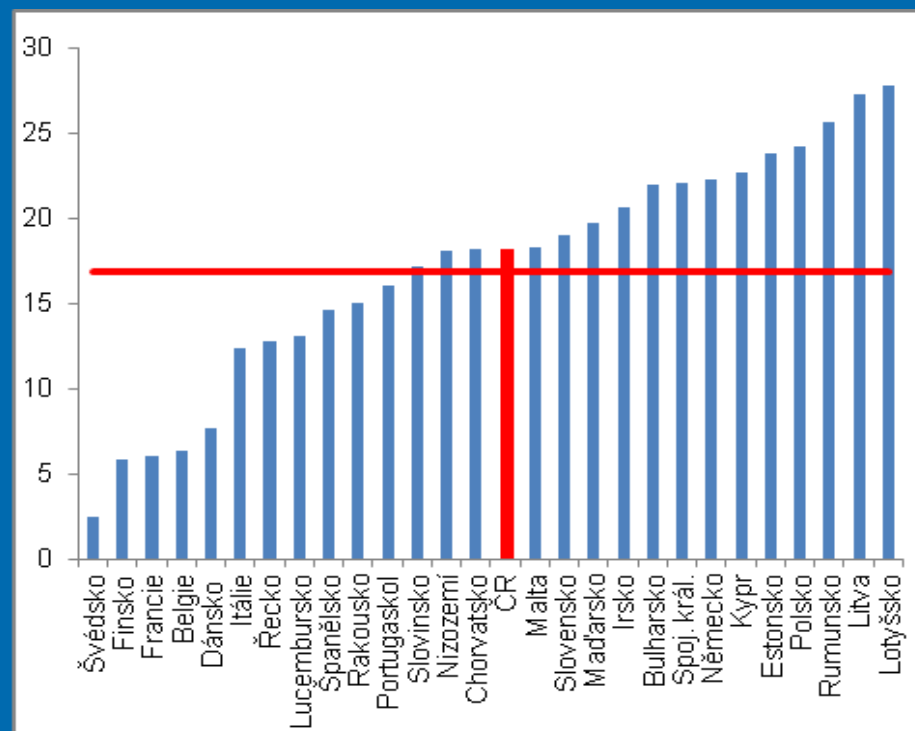
Kvalita života – gender gap* a podíl nízkopříjmových**

Horší úroveň ČR proti průměrné úrovni EU u rozdílu mezd mužů a žen* (4. nejvyšší v EU) a také mírně vyšší podíl zaměstnanců s nízkými příjmy** (18 % proti 17 % v EU) – v ostatních faktorech souvisejících s nerovnostmi ČR „lepší“ výsledky než průměr EU

Gender gap* (rozdíl mezi mzdou mužů a žen, rok 2012)

Podíl nízkopříjmových zaměstnanců** na celkovém počtu zaměstnanců (v %, rok 2010)

* Rozdíl mezi hodinovou mzdou mužů a mzdou žen vyjádřenou průměrem hodinové mzdy mužů

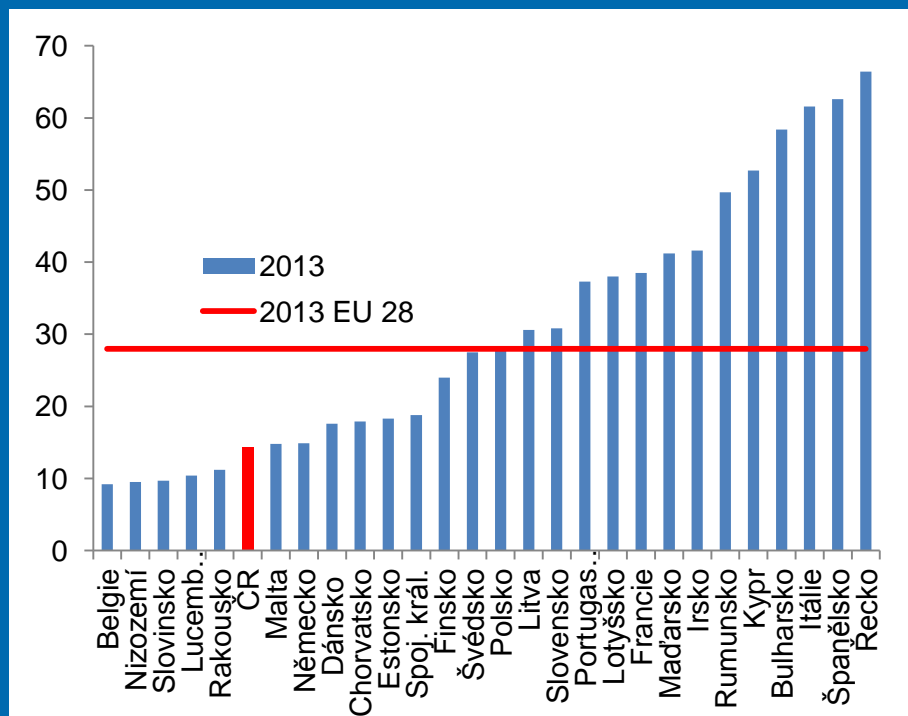
* Berou méně než dvě třetiny mediánové mzdy; údaje 2010

Kvalita života – úvazky a nízká intenzita práce*

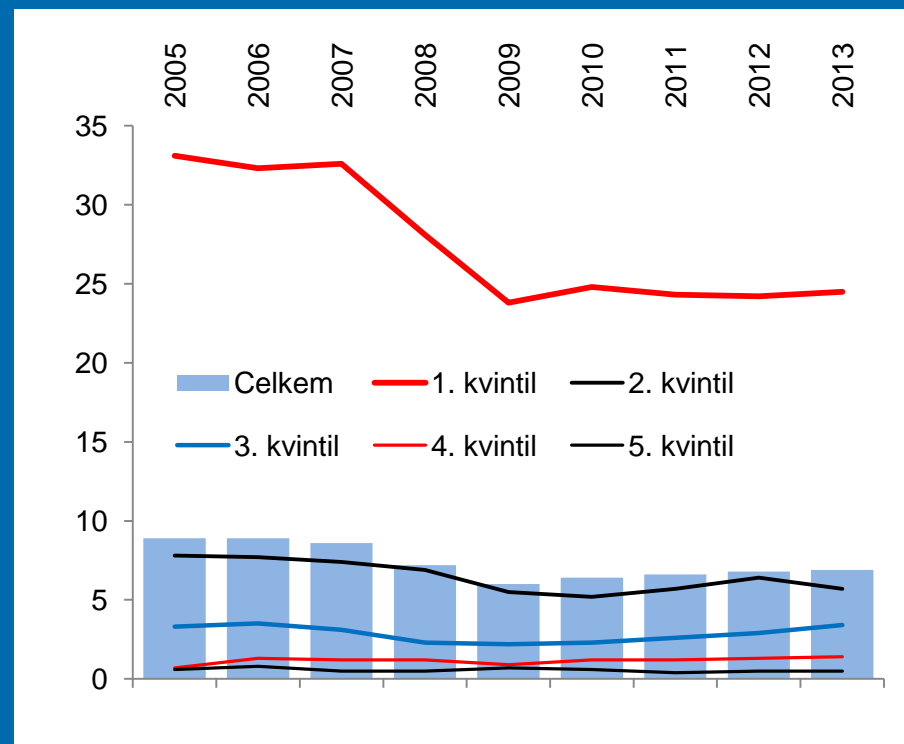
Podíl nedobrovolných pracovních úvazků v ČR podstatně nižší než v EU (14,3 % z celkového počtu částečných úvazků, v EU 28 %)

Podíl domácností s velmi nízkou intenzitou práce 4. nejnižší v EU (6,8 % proti 10,5 % v EU 28)

Nedobrovolné částečné pracovní úvazky
(podíl z celkového počtu část. úvazků, v %)

Domácnosti s velmi nízkou intenzitou práce* v ČR
(v % celkové populace; kvintilové rozdělení příjmů)

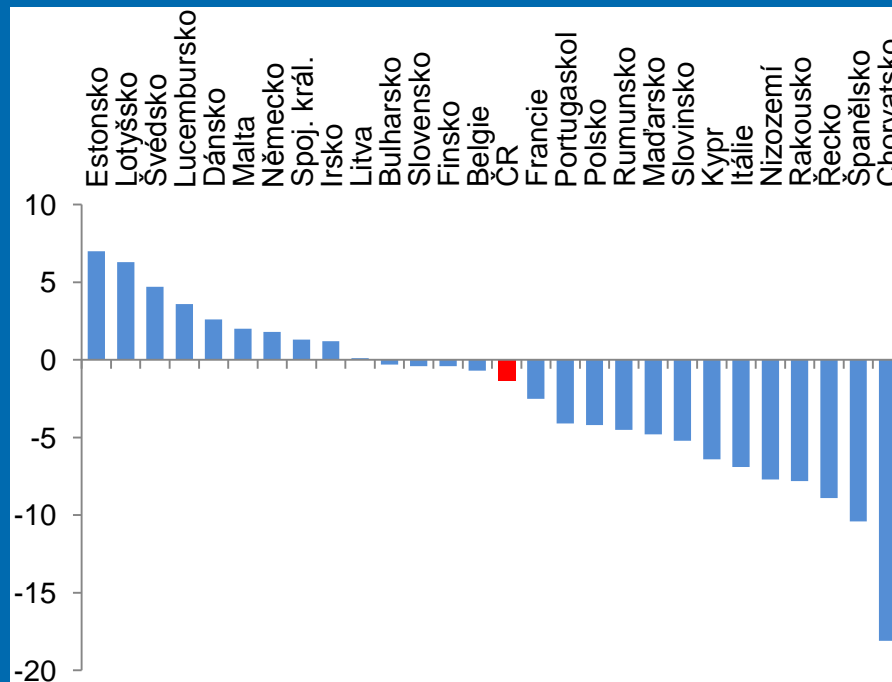
* Domácnosti, v nichž dospělí pracují méně než pětinu své potenciální pracovní doby

Kvalita života - bydlení

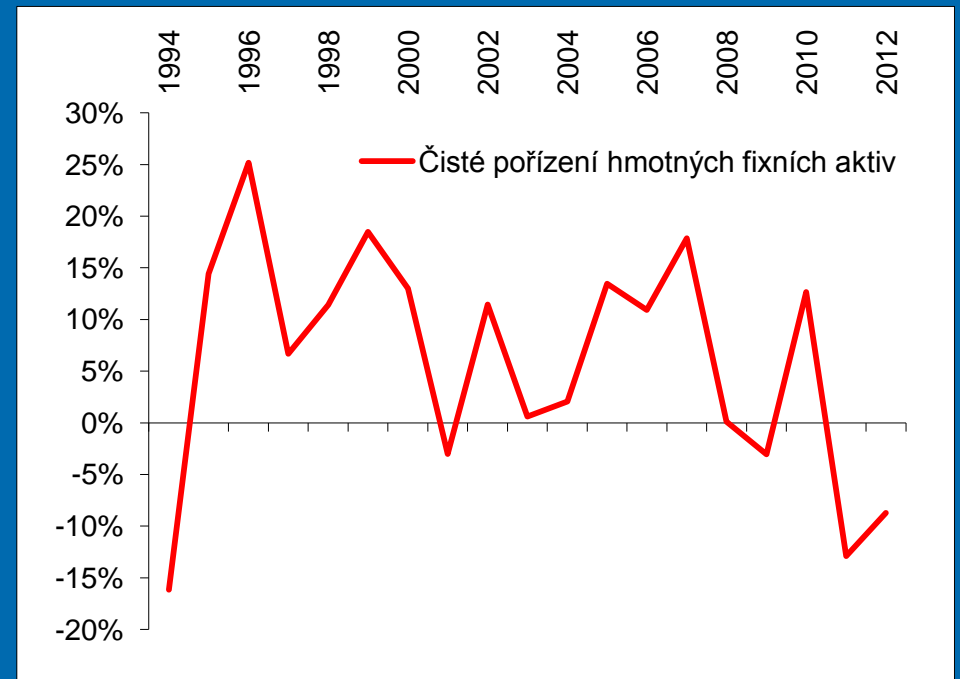
Pokles cen na rezidenčním trhu jen mírný (-1,3 % y/y v roce 2013)

Domácnosti v ČR investovaly do hmotných fixních aktiv v letech 2005-2007 každý rok v průměru o 14,5 % více, v období 2010-2012 však každoročně v průměru o 3 % méně (-8,7 % y/y v roce 2012)

Ceny na trhu rezidenčního bydlení v roce 2013 (reálně, y/y v %)

Domácnosti v ČR – čisté pořízení hmotných fixních aktiv (y/y v %)

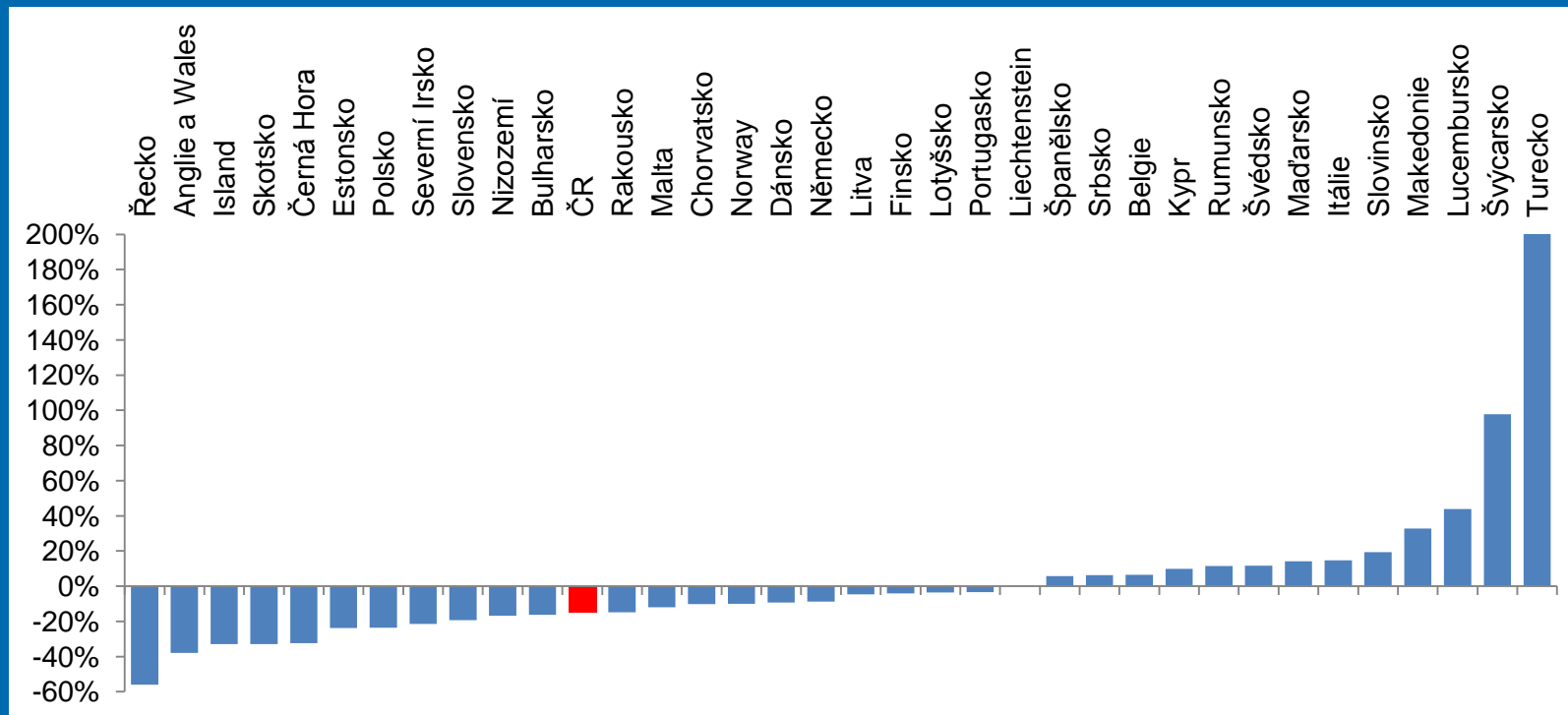
Kvalita života – bezpečnost

Vývoj kriminality v zemi i subjektivní vnímání vlastní bezpečnosti obyvatelstva patří k důležitým parametrům kvality života

Pokles kriminality v ČR během let 2004-2012

(celkem v průměru ročně -1,7 %, krádeže aut -8,6 %; případy domácího násilí -2,3%, ale v letech 2009, 2010 a 2012 jejich počty rostly)

Vývoj počtu trestných činů zaznamenaných policií (rok 2012 proti roku 2004, změna v %)

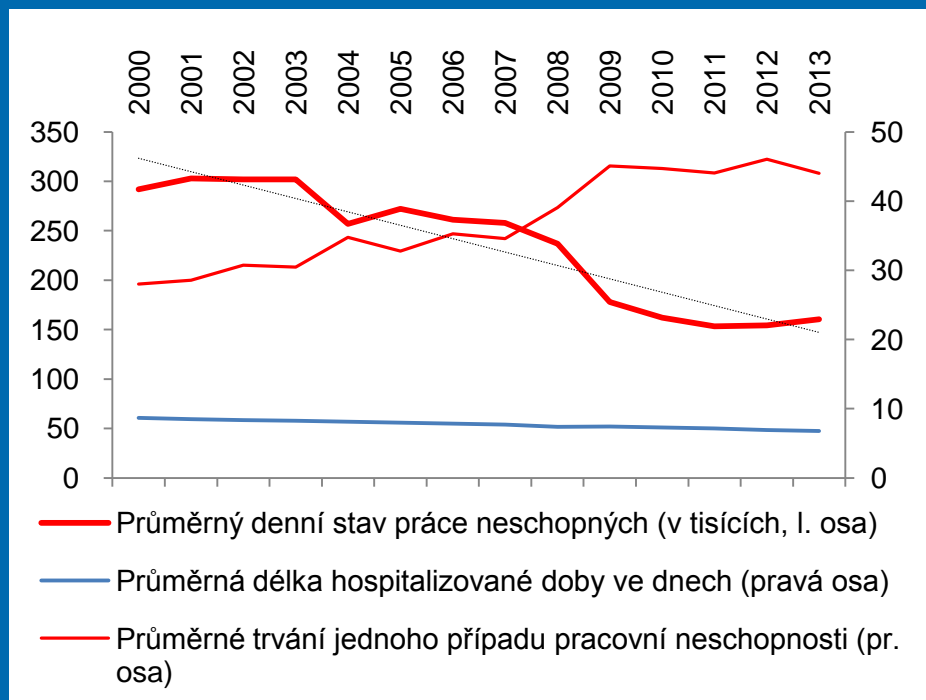
Kvalita života – výdaje na zdraví

Nemocnost v ČR klesá, roste však průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti (28 dní v roce 2000, 44 dní v roce 2012)

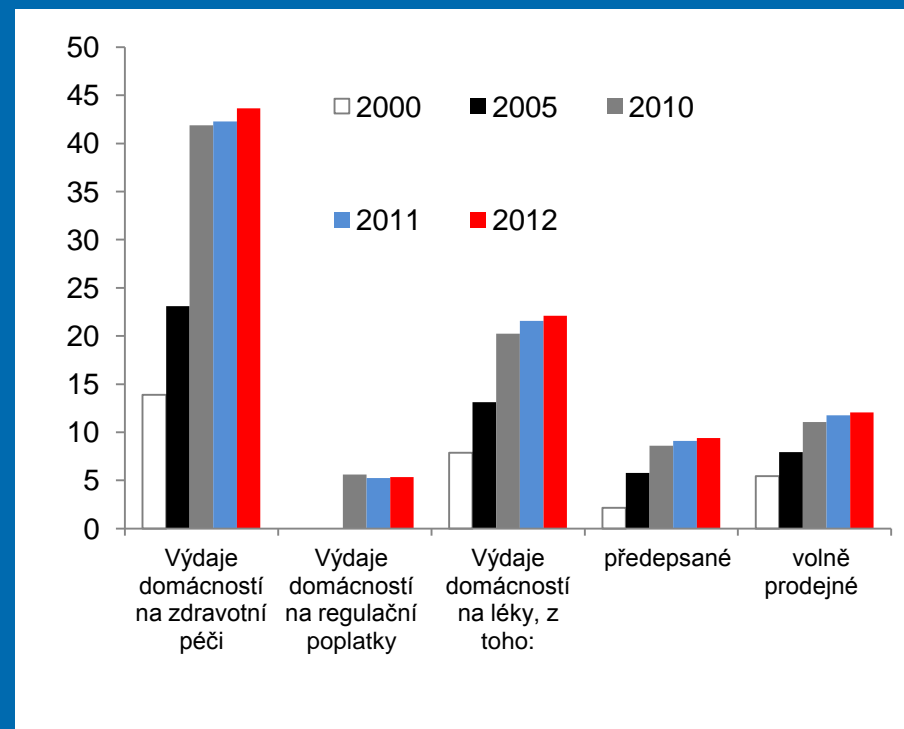
Výdaje domácností za zdraví (mimo plateb zdravotního pojištění) 46,3 mld. korun v roce 2012 proti 13,9 mld. v roce 2000

V letech 2011 a 2012 meziroční přírůstky výrazně oslabil

Vývoj nemocnosti v ČR

Výdaje domácností na zdraví (v mld. korun)

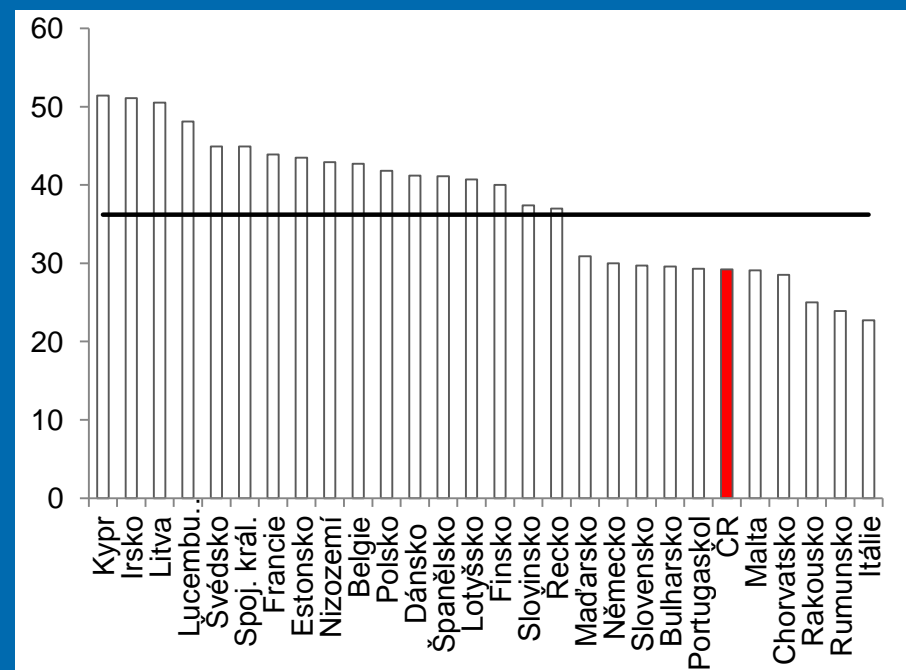
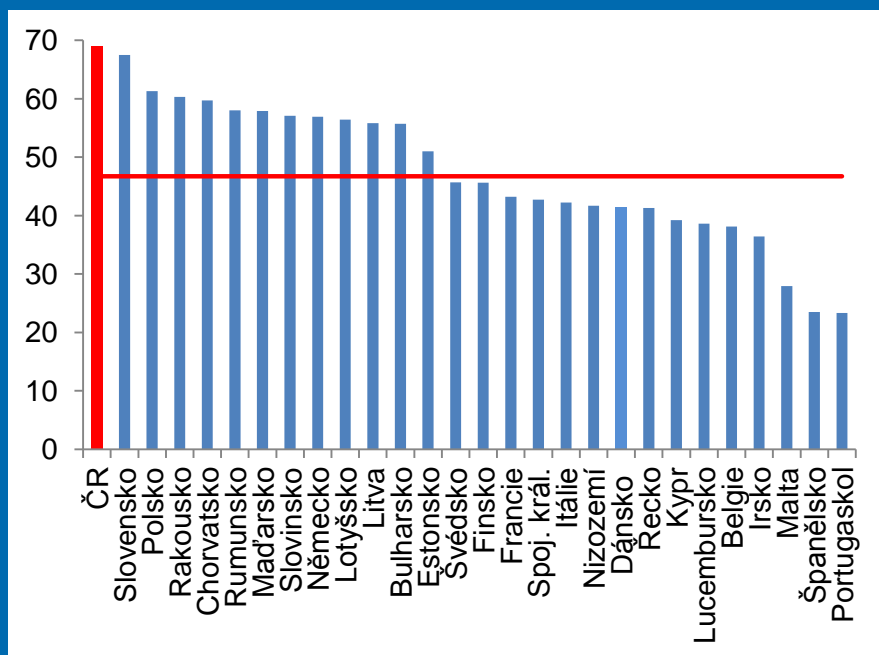
Kvalita života – vzdělání

ČR má nejvyšší podíl lidí se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním ve věkové kategorii 15-64 let ze všech zemí unie (87,1 % populace 15-64 let)

Ve věkové kategorii 25-34 let je tento podíl 2. nejvyšší v EU 28 (94,4 %)

Podíly středoškoláků* v populaci 15-64 let (v %, 2013)

Podíly vysokoškoláků** ve věkové kategorii 25-34 let (v % populace 25-34 let; 2013)

* S maturitou vč. učňovského vzdělání s maturitou, konzervatoře, zkrácená studia s maturitní zkouškou a nástavbová studia

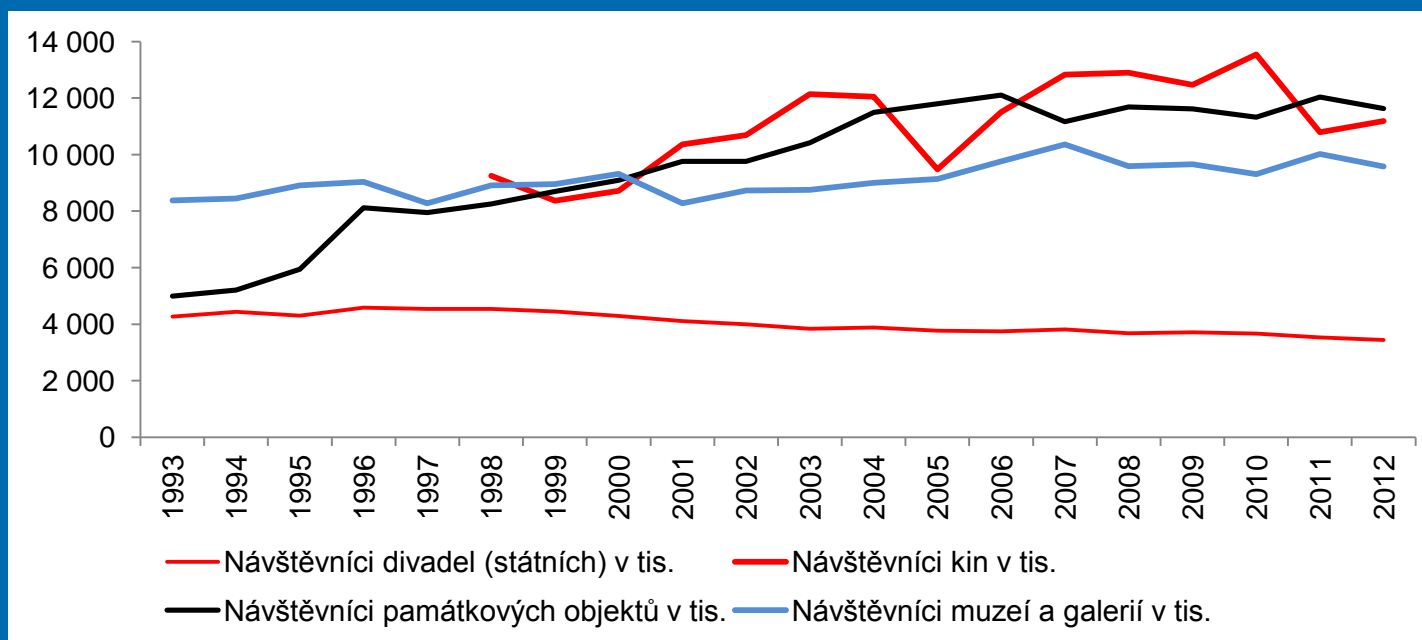
** Vysoké školy vč. bakalářských modulů, Vyšší odborné školy a doktorandské studium

Kvalita života – kultura jako volnočasová aktivita

Vývoj **návštěvnosti kulturních zařízení** ukazuje, že lidé v dobách zhoršování své finanční situace považují ve značné míře tyto výdaje za výdaje zbytečné (patrné např. i na počtech pořádaných koncertů)

Pokles výpůjček ve veřejných knihovnách zhruba od roku 2005 může souviset **s rostoucí vybaveností domácností osobními počítači** (v roce 2013 ve více než 68 % domácností, v domácnostech s dětmi 92 %)

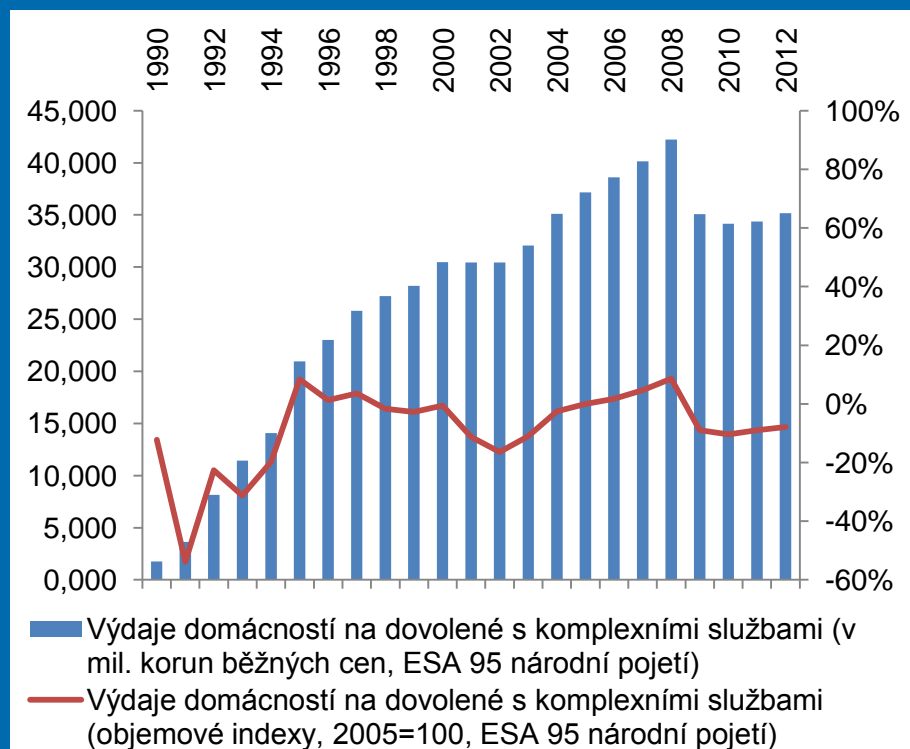
Návštěvníci divadel, kin, památkových objektů, muzeí a galerií (v tis. osob)

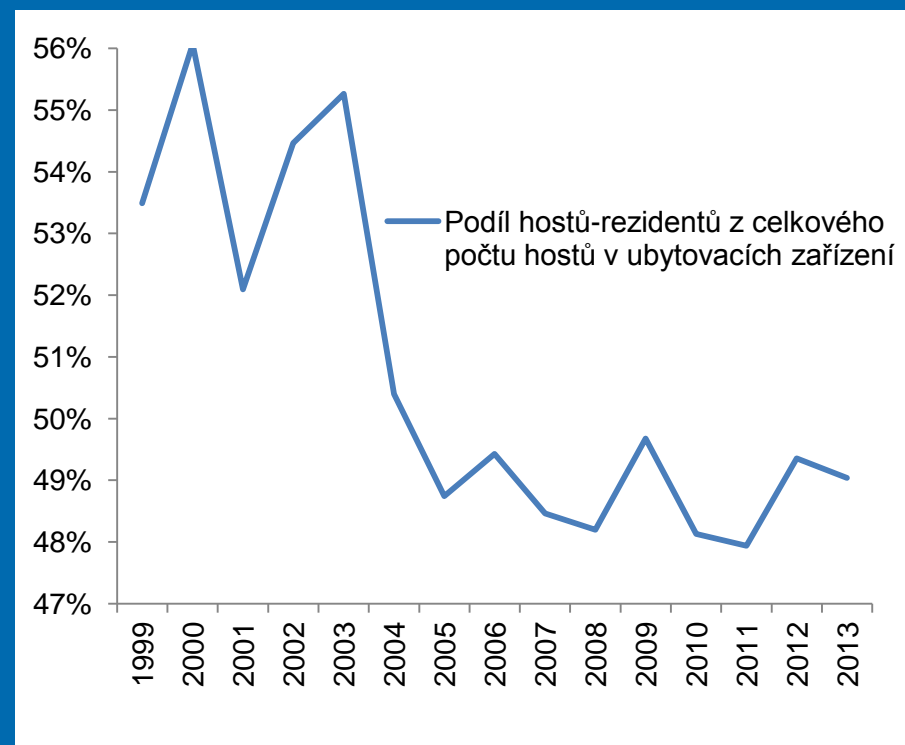
Kvalita života – cestování jako volnočasová aktivita

Na **cesty do zahraničí** vydávali lidé během let **2002-2012 v průměru každý rok více o 4,6 %** - bylo to víc, než o kolik rostly jejich celkové výdaje na konečnou spotřebu (+4 % v průměru ročně)

Výdaje domácností na dovolené s komplexními službami (nominálně v mld. korun, změny reálně v % (v cenách roku 2005))

Podíl hostů z České republiky na celkovém počtu hostů v ubytovacích zařízeních ČR)

Kvalita života - stárnutí

Sociologické změny v charakteru rodin a ekonomická „soběstačnost“ starých lidí – ta je u většiny z nich redukována na příjmy z důchodu

■ Přírůstky 1993-2012:

Starobní důchod 3,9krát (10 770 korun)

Hrubá mzda 4,3krát (25 112 korun)

Čistá mzda 4,3krát (19 372 korun)

■ Relace důchodu a hrubé a čisté mzdy:

■ 42,9 % v roce 2012 (47 % v roce 1993)

■ 55,6 % v roce 2012 (60,1 % v roce 1993)

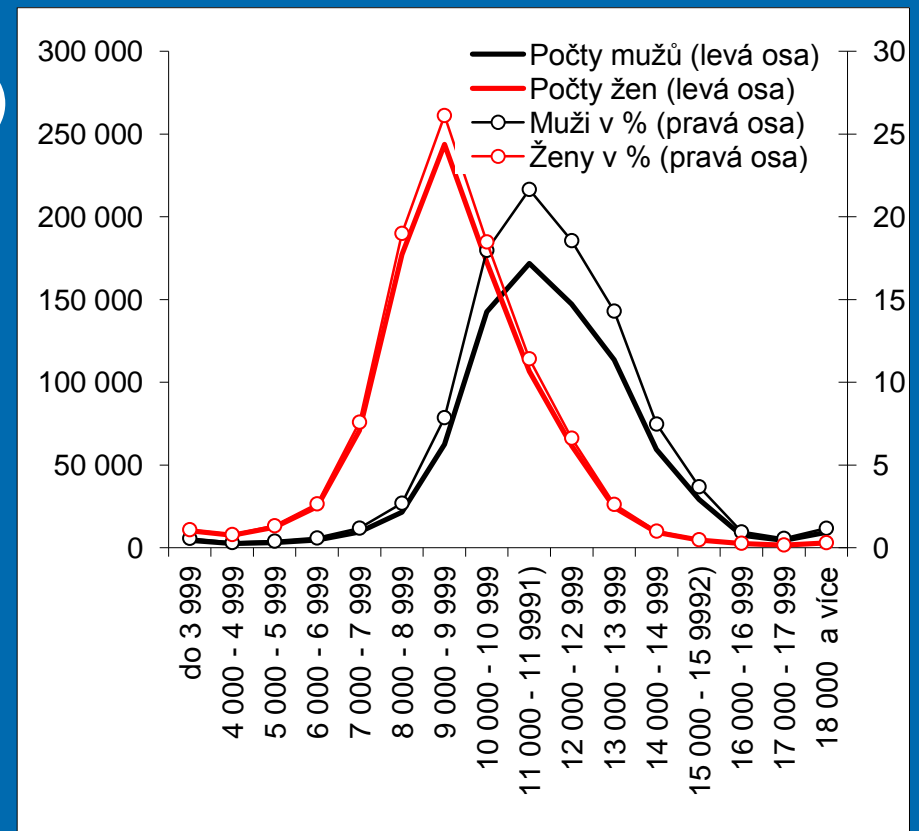
■ Počet „závislých“* na 100 „živících“**:

v roce 2015 59

v roce 2055 103

* Děti do 19 let a senioři nad 65 let. ** Populace ve věku 20-64 let.

Příjemci starobního důchodu v ČR podle jeho výše (muži a ženy, stavy k prosinci 2012)

Závěry

- Vlivem ekonomické recese v ČR v posledních dvou letech ukázal v roce 2013 **HDP na obyvatele v PPS** měřící vyspělost zemí **mírné oddálení ČR** od průměrné ekonomické úrovně vyspělých zemí unie (**na 74,1 % skupiny EU 15**) po stagnaci této relace v letech 2010-2012 (75 %)
 - Divergence patrná především v případě Prahy
- **Pro obyvatele znamenal tento vývoj tříletý prohlubující se pokles jejich čistých disponibilních příjmů - nejen reálně (-3,1 % v roce 2013), ale dokonce i v nominálním vyjádření (-39 mld. korun v roce 2013)**
- Přesto lze život v České republice podle analýzy vybraných parametrů jeho kvality v dlouhodobém pohledu považovat za „dobré místo pro život“ – důvody:

Závěry

- Práce jako životní hodnota – 6. nejnižší míra nezaměstnanosti v EU v průměru let 2011-2013; pokles dlouhodobé nezaměstnanosti i mladších lidí (v EU růst); příjmové nerovnosti podle různých měřítek ukazují jedny z nejnižších hodnot v EU (2. nebo 3. místo); velmi nízký podíl nedobrovolných částečných pracovních úvazků (6.místo); malý podíl domácností s velmi nízkou intenzitou práce (4. místo); nízký podíl osob s prací ohrožujícími fyzické nebo duševní zdraví (30,8 % a 14,5 % proti 30,8 % a 26,5 %v EU)
 - Vyšší než evropský průměr je však v ČR genderová mzdová nerovnost a mírně vyšší je i podíl nízkopříjmových zaměstnanců na jejich celkovém počtu
- Absence zjevné bídy – riziko příjmové chudoby nejnižší v EU (8,6 % obyvatel v roce 2013, 9,6 % v 2012 proti 16,9 % v EU) – v ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením

Závěry

14,6 % obyvatel ČR, což bylo ale více než v roce 2009 (14 %)

– velmi negativní je však fakt, že v roce 2013 toto ohrožení dále stouplo v regionech, kde je dlouhodobě nejvyšší (Severozápad 26 % obyvatel, v Moravskoslezsku 22,9 %)

ve většině krajů ČR (kromě Zlínského) stouply za roky 2004-2012 čisté disponibilní příjmy na člena domácnosti více, než HDP na obyvatele

- Vývoj dalších vybraných parametrů kvality života –
 - Bydlení: za konjunktury silný růst investic domácností do vlastního bydlení, ale v letech 2010-2012 již v průměru roční poklesy o 3 %
 - Bezpečnost: snížení kriminality za roky 2004-2012 zhruba stejné jako v Nizozemí nebo Rakousku

Závěry

- Zdraví: klesající nemocnost, ovšem **velmi rychlý růst výdajů domácností na zdraví** nad rámec plateb pojistného do systému – 13,9 mld. v roce 2000, 46,3 mld. v roce 2013; některé ambivalentní dopady změn ve zdravotnictví (hlášená vážná onemocnění rostou, doba hospitalizace klesá)
- Vzdělání: vysoký podíl středoškoláků v populaci, **růst podílu vysokoškoláků v kategorii 25-34 let zatím nezlepšil pozici v žebříčku EU**
- Volnočasové aktivity: **pokles příjmů ovlivnil výdaje domácností na cesty** zejména do zahraničí, domácích hostů v ubytovacích zařízeních je méně než polovina; návštěvnost kulturních zařízení – pokles v kinech, stabilní počty u památek, muzeí, galerií

Stárnutí: přírůstek průměrného starobního důchodu od roku 1933 nižší než u mezd (jejich relace zhoršená); **počet dětí a seniorů dosáhne počtu lidí v produktivním věku zhruba po roce 2050**

Děkujeme za pozornost